

Neustavnost: volilni okrajji so preveč različni

Zakon o določitvi volilnih enot za volitve poslancev je neustaven, ker se okrajji med seboj preveč razlikujejo. Državni zbor mora neustavnost odpraviti v dveh letih. Tako je na zahtevo državnega sveta danes presodilo ustavno sodišče, ki je zavrnilo vse druge trditve o neustavnosti volilnega sistema. Sodniki niso bili povsem soglasni. Sodba in vsa ločena mnenja so [dostopna tukaj](#).

Kako uredijo vpliv volivcev je stvar DZ

Sodišče je zavrnilo očitke, da je veljavni sistem neustaven, ker volivci nimajo odločilnega vpliva na dodelitev mandatov poslancem, kar zahteva ustava od leta 2000. Sodniki so pojasnili, da odločilnega vpliva nima nihče drug. V volilnem sistemu, denimo, ni nacionalnih list, s katerimi bi vrhovi strank določali, kdo iz stranke bo izvoljen. Kako vpliv volivcev na izvolitev urediti, pa je stvar proste presoje zakonodajalca, so presodili. Ustavno sodišče je o tem, katerega od možnih sorazmernostnih sistemov lahko državni zbor izbere, zapisalo: "Izbira med njimi je vprašanje primernosti

zakonske ureditve in politično vprašanje par excellence. Zato spada v polje proste presoje zakonodajalca." A ocena o neustavnosti določitve okrajev, ki se med seboj po velikosti preveč razlikujejo, odpira možnosti tudi za popravke, ki bi volivcem zagotovili več možnosti vplivanja, denimo s preferenčnim glasom, kot ga imajo na evropskih volitvah. O ustavnosti zelo različno velikih 88 okrajev je ustavno sodišče spremenilo svojo odločitev pred desetletji, ko je velike razlike v velikosti dopustilo.

Neustavno, a ne razveljavljeno

To so pojasnili tako: "Razlike v velikosti volilnih okrajev se povečujejo, pri čemer niso spoštovane niti meje sedanjih občin niti merilo geografske zaokroženosti." Ni pa določitve okrajev sodišče kar razveljavilo, saj bi s tem lahko povzročilo protiustavno pravno praznino, če državnemu zboru ne bi uspelo popraviti sistema in volitev potem sploh ne bi bilo mogoče izvesti. DZ so sodniki določilo dvoletni rok za odpravo ugotovljene protiustavnosti. Za tako dolg rok so se odločili, ker spreminjanje "temeljnih prvin volilnega sistema praviloma pomeni zahtevno in medsebojno prepleteno urejanje posameznih vprašanj, za katerih uzakonitev mora imeti zakonodajalec na voljo ustrezno daljši čas od tistega, ki ga ustavno sodišče običajno določi za njegov odziv na ugotovljene protiustavnosti."

Nekdanji član državne volilne komisije in eden najbolj znanih slovenskih poznavalcev volilne zakonodaje **Jurij Toplak** je pomen odločitve ustavnega sodišča komentiral tako:

Kdo je sprožil spor

Spor, po katerem je ustavno sodišče ugotovilo in danes razglasilo neustavnost v volilnem sistemu, je sprožil državni svetnik **Zoran Božič**. Pri opozorilu na dramatične razlike v velikosti 88 okrajev po državi ga je podprl celoten državni svet. V največjem okraju, v Grosuplju, iz katerega je bil junija s 7020 glasovi izvoljen Janez Janša, je 30.991 volilnih upravičencev. Iz majhnega Hrastnika, ki ima 8.301 upravičencev, pa sta bila izvoljena dva poslanca. Za SD s 800 glasovi Soniboj Knežak in s 373 glasovi volivcev še poslanec DeSUSa Ivan Hršak. Iz številnih okrajev po državi pa ni bil izvoljen sploh nihče. Leta 2014 21 okrajev po državi ni dobilo poslanca, 19 okrajev je imelo dva, eden pa tri. Po številu upravičencev v okrajih, kjer ni bil izvoljen nihče, je bila brez poslanca četrтина populacije. Božič je v tožbi trdil, da državni zbor s takšno ureditvijo ne uresničuje načela, da se "poslanci volijo po načelu, da se en poslanec voli na približno enako število prebivalcev". V državnem svetu pa so ocenili tudi, da pomenijo tako velike razlike v velikosti okrajev in možnostih za izvolitev kršitev več členov ustave, tudi tistega, da je "volilna pravica splošna in enaka". Ustavno sodišče je v tem delu državnemu svetu pritrdilo. Na posnetku **Dejan Židan** prevzema sodbo od generalnega sekretarja US **Sebastiana Nerada**:

Generalni sekretar ustavnega sodišča Sebastian Nerad predaja sodbo o neustavnosti predsedniku DZ Dejanu Židanu

Celotna sodba ustavnega sodišča, ki jo je dobil Židan, je takšna:

Številka: U-I-32/15-56

Datum: 8. 11. 2018

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku za oceno ustavnosti, začetem z zahtevo Državnega sveta, po opravljeni javni obravnavi 7. novembra 2017, na seji 8. novembra 2018

odločilo:

- 1. Drugi odstavek 91. člena Zakona o volitvah v Državni zbor (Uradni list RS, št. 109/06 – uradno prečiščeno besedilo in 23/17) ni v neskladju z Ustavo.**
- 2. Prvi odstavek 7. člena, 42., 43. in 44. člen Zakona o volitvah v Državni zbor niso v neskladju z Ustavo.**
- 3. Člen 4 Zakona o določitvi volilnih enot za volitve poslancev v Državni zbor (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo) je v neskladju z Ustavo.**
- 4. Državni zbor mora ugotovljeno protiustavnost iz prejšnje točke izreka odpraviti v roku dveh let po objavi te odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije.**
- 5. Zahteva za oceno ustavnosti petega odstavka 80. člena Ustave se zavrže.**

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Predlagatelj izpodbija 4. člen Zakona o določitvi volilnih enot za volitve poslancev v Državni zbor (v nadaljevanju ZDVEDZ), ki določa območja osmih volilnih enot in osemnosemdesetih volilnih okrajev. Navaja, da je iz analize izidov volitev v Državni zbor leta 2014 razvidno, da so se volilni okraji zelo razlikovali po številu volilnih upravičencev